

ШЫН

1967 ч.
ЯНВАРЬ
5
ЧЕТВЕРГ
№ 4 (6641).

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Советинин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

Өртөз 2 көп.

Француз коммунистерниң съездизинде СЭКП-ниң төлээлери

СЭКП ТН-ниң Политбюроунуң кеңигүну, СЭКП ТН-ниң чанында
Партия контроль комитетинин даргазы А. Я. Пельше (төлээрниң баш-
тыңы), СЭКП ТН-ниң Политбюроунуң кеңигүнуге кандидат, Белорус-
сиянык КП ТН-ниң бири секретары П. М. Машеров, СЭКП ТН-ниң секре-
тары Б. Н. Пономарев болгаш Украинанык КП-ниң Терез хоорай комите-
тинин бири секретары А. С. Попов составты СЭКП-ниң төлээлери Фран-
циянык Коммунист партиясынын XVIII съездизинин амылынга киржи-
ри-биле январь 3-те Москвадан Парижге үнүпкөн.

Париж. (СЭТА). СЭКП-ниң төлээлери Франциянык Коммунист пар-
тиясынын XVIII съездизинин амылынга киржири-биле ол-ла хүн ында че-
де берген.

Сөөкланы ажаап ап турар

ДУШАҢБЕ. (СЭТА). Муруну Тажикстаннык ажил-агыйлары чар
иштинде олурткан чигир сөөкларынык дүжүдүн ажаап алырын эгелээм.
Нурган-Тюбинск районунуң Куйбышев аттыг совхозунуң шөлдеринде ам
бедик баштайгы он-он центнер сөөкланы чоруткан. Сөөкланы чедир чө-
ри—мал амылының фермалары. Мынчангаш ажил-агыйның бедик про-
дуктулуг малын бүдүн чыл дургузунда шыктыг чөмөр-биле чөмгөрөр
аптур.

Вахш шынаанык чылыг кылының байдалдарында сөөкланы силдарт-
га каалаалары чугула эвес. Дүжүттү бышканып ажаап алыры болгаш
ону ол доран фермаларга чорударының шүүдели шоолуг эвес болгаш
бөдүүн-даа.

РЕФОРМАНЫҢ БҮЗҮРӨЛДИГ БАЗЫМЫ

1967 чылдың баштайгы хүнери экономиктиг реформанык чаа уса-
чадының эгел-биле холбайып демделгенге, ол реформа болза
индустриалдык бүдүрүлгениң амыктыгы беддер талам-биле партия-
нык XXIII съездизинин салган еорулгазын чедипширениң күсөдирни-
ге дуулаан турар.

Эрткен чылдың дургузунда индустриалдык 2 миллион амык кижжи
ажылдап турар 673 саныг үлетүрүнүк бүдүрүлгө чердери планнаш-
кыннык болгаш идиг берипширениң чаа системанык шилчөөни баш-
таптыр болгай. Оон алдында ийи демир орук шугунарны база авто-
матизация, далайнык, хемчиң болгаш агаар транспорттарынык, харылаа-
нык, садымчык элөөн хой бүдүрүлгө чердери чаа өзү-биле шенеледе те-
хнология амыктып турар. Ажил-агыйнык реформанык көсүк амыктыг тү-
недери берген деп, практика бүтү-ле тодоргайы-биле көргүзүп турар.

Ам үеде реформанык иштердинин хемчөөлдери дениел чокка кал-
барар: ол ах түс-түс эвес, харык муң-муң бүдүрүлгө чердери, индус-
триалдык бүдүн-бүдүн адырлары хаара турар. Индустриалдык, чык үлет-
теринде чаа байдалдар-биле баштайгы өлчөгөдө хөвө-сазын, дүк, торгу,
трикотаж кымылгар адырлары дон микшап үзү-үзү адырлар, а оон
сонда амык, идик кымылгар адырлары амыктып эгелээр. Эрткен чы-
лы амык-чөм үлетүрүдө сода, таакык болгаш шай бүдүрүлгениң адыр-
лары ажил-агыйнык чаа оргаларыне шилчөөн турар. Ам оларга кон-
дигер, дүк, чигир, маргарин, а оон даразында макарон, парфюмер-нос-
метик кымылгар адырлары каттыжар. Чаа системанык шилчөөниң ала-
гынык түнделгенде чык болгаш амык-чөм индустриалдык амыктык
чыгары бүдүрүлгениң курамыннын улам-иң ажил-агый, совет киж-
жилерге эки шынардык пост-таакык, трикотаж кымылгарыны, идик-хөп-
ти, амык-чөмниң продуктуларын улам хойчу бээр аргалык апар.

Уаус ажил-агыйнык техниктиг дешишлениң шийтканын-биле хол-
байып турары машина тузуунга болгаш прибор тузуунга чаа рефор-
ма база бүдүн-бүдүн адырларын хаара турар. Кара металлургиянык
кол-хол бүдүрүлгө чердери чаа системанык эң дүргөн шилчөөни уаус
үзүр-дуулагы болур. Эрткен чылы Нижнетагильск комбинатынын,
«Запорожстальдык», Волгоградта «Кызыл Октябрьниң» болгаш өске-
даа заводтарынык мөдөөн чыгган дүрүлгөдө баштап-биле башта-
канын болза, бүдүрүлгеник планирарынык болгаш идиг бөрийиң өдө
тургузушуңуң амыктыгынын турар күчүлери улам долу амыктык-
лыгыне болгаш металлургия шынарын беддеринде чаа-чаа оргулары
ажылдып турар. Оңуң металлургияда амыктыгы, татам-агай болгаш
өске-даа адырлар чаа системанык шилчөөн турар.

Реформанык калбак хемчөөлдери баш уруу шыктыг белекелди, бү-
дүрүлгө чердеринык, министрстволарнык, ведомстволарнык, план, сан-
хөө болгаш эртем органдарынык калы күженишканын иш-
гөзр апар доран баштаптыр. Эрткен чылдамык микшап, бо чылың ре-
форманык чедипширениң бөдүрүлгө негеделиринин бирөөн болза:
бүдүрүлгө чердери чыл планын алгаш, продукцияны бүдүрүлгениң бол-
гаш саарынын, органын болгаш өске-даа көргүзүлгөдө талам-биле
негедө даалгаларын хүлөөн алыр болур. Оң ужурунда амык үеде
бүдүрүлгө черинин коллектив бүтүзү бөдүрүлгө курамыннын мала-
ладдык-биле тодарамы, продукциянык херекчелери-биле сырый хары-
лаанын тургузуу база 1967 чылда калдык-калдык негедө даалга-
ларын хүлөөниң ап болурун мек тодарамы алыр оңа чугула. Ол
чүдүлдери кымырдык бүдүрүлгө чердериң бөдүнчү аргаларын болгаш
бүдүрүлгениң хөжүмдөдөдөдө, материалдык дөткөчтөн, социал-куль-
тура хемчөөлөрүнүн, чуртталга тузуушунуңунуң четчир саныг фонду-
ларын тургузарынык эрежок чугуламын барындаалар көрү ажурат.
Ол чүдүлдери-биле холбайып завод шийткени бот ортула-харыламык бо-
лур. Материалдык дөткөчтөнүң курамын болгаш негеделирин
сайлап-айлашканын, бүдүрүлгени болгаш күш-ажылдык эрежок бөдү-
рүлгө органдарынык тодоргай хемчөөлдери баш учур көрү болгаш
ботталдыр апар. Оон принциптери кайда-ла чек, үчүстөк бүтүзүге,
ажылдык кижжи бүтүзүгө чедип база коллективниң ивниг чедипши-
ринге эң улау салымшыкыны кинеринче кинжилери соңургадып тур-
ар болур, чаа система аңа эң-не дөштөгү болур деп амдырал көр-
гүзүп турар. Бүдүрүлгелеринин планирары долу болгаш оң-биле кады
чөмө ботанып болур турарын, ортунак ажил төлөвиринин өлдүдө-
биле кады күш-ажылдык бүдүрүлгө оон-даа дүргөн өөрени, продук-
циянык шынары экижиң, кол фондулар болгаш дуулаал хөрөңгилер
улам амыктыг амыктыгынын, бүдүрүлгениң техниктиг дениел бол-
гаш оргуламык чоруу бедип турарын чедип алыр херек.

Шак бо хой таламык болгаш соңгаралдык болбас бүгү амыктыгы
кабинетке озуруп алгаш, чүгө плановиктерин, экономистерин, ажил-
агый удурткучуларынык күжү-биле күсөдип болбас. Масаларнык эгел-
лөшкөниң, билиниге болгаш дүрүлгөдөдө даяныр болза, мыдык
таварында ол амык чедипширениң болур. Реформанык ботталдыр
партия болгаш профсоюз органдарынык ажил-чорудугаымын
кабак делгемин амыктыр. Чаа система болза ажил-агыйнык чүгө чаа
көргүзүлгө эвес. Ол болза ажил-херекти чаази-биле, өзүлүк эртем
өзү-биле көөрү, масаларнык чөгөдөдө эгел-лөшкөниң көдүрүшү-
күну, материалдык болгаш моральдык идиг берипширениң ролунуң
күчүлери ол болур. Күрүшениң, бүгү уластуң эрежок амыктыгына эң-не
чөгүмчүлүк-биле дүжүгү турар кылдыр, бүдүрүлгениң тодоргай согу-
ламын мынчаар шийткениринче кижжи бүтүзүгө, коллектив бүтү-
зүгө күженишканын болгаш аргаларын улаарына эңтиг байдал
тургузунар. А ол чүг дөс, партиянык организастыг болгаш партиянык
политиктиг амыктык чүгө бичелесеп ол эвес, харын оң ужу-
дузын улам күштөлери ол болур.

Амык үеде бүдүрүлгө партиянык удуртулагынык дениел беддери
кажанымын-даа артык чугула. Партия комитеттери ажил-агый ре-
форманык иштердинин дүрүлгөдөдө кичээнгелги өөренип көөр,
чаа байдалдарда партиянык амыктык практикасында бүтү-ле үнелик
чүдүлдери түнөөр, кадрларын хууда бедик харысалганы болгаш тус-
кайлаң чоруктуң өзүлүгө кинжилер, экономиктиг өөрдөлгөни таары-
штыр тургузар, социалдык чарышты хөжүмдөр хулаалтыштыр.

Министерстволарга, ведомстволарга, материал-техниктиг хандырыла-
нык болгаш продукциянык саарынын органын база улам бедик
негеделерин амдырал тургузуу турар. Оларнык хүлээлгени—бүдүрү-
лгелерин ден-дески болгаш үзүктөлүшкени чок амыктыгы хандыры-
ны, бүдүрүлгеник планирарында болгаш хандырыламында, продук-
циянык саарыламында болгаш төлөвиринде четтестерни чок кылары,
үрүмек чүдүлгө үстүдөн холгараларындан ойталаары, ажил-агыйны
удуртууунуң экономиктиг, эртемге үндөшлөтүнгөн аргаларыне херек
кырында шилчери болур. Бүдүрүлгө чердериң аразына үр уениң
дорт харылааларын тургузары, керээлтиг хүлээлгелерин сагымы дөш
дуулаачыларынык болгаш чыгыкчыларынык материалдык харысалганы
беддери эрежок чугула. Бүдүрүлгө чердери башкаларынык бүгү ала-
баның— каттыжымшыкынын, трестерин, министрстволарнык адыр-
лар баштар чердери бот ортула-харыламык чоруту шилчир дугай
хүпүнү айтырымында тургузунуң келген.

Экономиктиг реформанык амык үе-чадынык чедипширениң чоруда-
ры — бүгү уластуң уаус херөө, СЭКП-ниң XXIII съездизинин шийт-
кенирин, беш чылдык ивниг чылының даалгаларын күсөдирниң
орунда чугула башам болур. Бүдүрүлгеник планирарынык болгаш идиг
берипширениң депталгелги системаны калба-биле негеделири ал-
дарамк юбилейни—Совет эрежок-чагырманың 50 чылың төлөтүп-биле ү-
зуур арганы бистик индустриалдык бээр.

(Январь 4-те үнгөн «Правданың» мурунуку чүүлү).

КВАРТАЛ ПЛАНЫН КҮҮСӨТКӨН

Улаус-Хем районунуң Жданов аттыг
кады ажил-агый артелинин болгаш
«УТВА 25 чылы» совхозунуң механиз-
аторлары беш чылдың баштайгы
чылының дөрткү кварталында трактор-
лар септелгенин планын чедипши-
ринин күсөдип, чаа 1967
чылды күш-ажылчы белектеринг у-
лааныр.

Районунуң улут ажил-агыйлары-
нык бирөөн «Найрал» совхозунуң
механизаторлары кварталда 33 трактор-
торун ортуна 40 тракторун, 44 ая-
дынын, 9 селканы септээш, мур-
накчылар болуп, Совет эрежок-чагыр-
маның юбилейинг 50 чыл оюнга алдар-
жыткан социалисттиг хүлээлгелерин
чедипширениң күсөдип турарлар.

А. ДОНГАК.

Септелгени күштөлдирген

Бешки чылдың ийги чы-
лында хову-шөлдерге амык-
дар техникунык септелгениң
Каа-Хемниң механизаторлары
күштөлдирген турарлар. Район-
нык ажил-агыйларында январь
1-ге чедир 85 трактор септе-
тинген.

«Ленинчи орук» колхозунуң
септекилериниң ийи эвензонд
тургускан. Ол эвензолар боттар-
рының аразында чарышты кал-
бартышсаан, септелгениң тем-
пизин күштөлдирип турарлар.
Ол чоккук хүнерге чедир 11
тракторуну септээш.

Оон-биле ергелештир «Ок-
тябрь 30 чылы», «Октябрь 14
чылы», «Бурунгаар», Ленин ат-
тыг колхозтар эртен чылдың
дөрткү кварталында техника
септээриниң планын ажыг
күсөткөшкөн.

Краснодар край. Цемент, нефть, металл, руда, мях чүдүр-
ген суднолары Новоросийсктен яны-буру чурттарже чо-
рудуп турар. Чаа порттун өртөөлдери каш-каш километр
ырадыр шөйлөгөн. Чүкү чүдүр адырларын депшиле-
лиг аргазын — «судно-вагон, вагон-суднону» ында чедипши-
рининг амыктып турар.

Чурукта: ВДР-че чорудар чүкүтер Новоросийск порта.
Фото Е. Шулеповтуу.
СЭТА-нын фотохрониказы.

Малчынарнык омакшылы

ТЭЭЛН. (Телефон-биле). Юбилейинг 1967 чылдың
хайнымшыкыны амыктыг тураскааткан социалисттиг
чарыш «Тээлн» совхозунуң малчынарнык ортузунда
калбарган. Хойчуң чаш төлүн меңди алыр согула-биле
улуг күштү хойчулар ол амыкты улаанды бергениер.

Эрткен каш хонуктарынык иштинде Бай-Тал салбыр-
нын малчынары 328 хойну хураганарын камгалап
алганыр. Малчынарнык иштинде хойжу Балдар-бол

Кодан бүрүзүндөле эгелээн

ЫПЫЛАБ. (Телефон-биле). Хойчуң массалыг
оолдашыкын Барыш-Хемниң районунуң хойжу брига-
даларынык кодан бүрүзүндө эгелээн. Кыштын согу
дыдып тура-даа, хойчулар малдын чаш төлүн меңди
камгалап алыр дөш күш-ажылчы демиселди күштө-
лдирип турар. Малчынарнык ол күженишкени күең-
чиг түнелге чедирип турар.

Хойжу Хомукчу Олактын төртүрү 347 хонук 22-зи
чоккук хүнерде оолдашкан. Бир хойну ийстөөн-биле
кады 23 хураган сергек торутуп турар. Чедипширениң

Бола немежи бээр

—Хойларымы чоккук
хүнерден олдап эгел-
өөш амыктыр. Ажыл-
чар хураганарынык ка-
жазын сагышкы кир-
чыгылап алган-дыр
бис. Мынчалар амык-
бүгү тала-биле хынат-

сору кирген ол хойжу Совет эрежок-чагырманың 50 чы-
лында чүс хойдан 104 хураганны, хой бүрүзүндө 2,5
кг дүктү алырын хүлөөн. Хойжу Саал Баты 28 ху-
раганны меңди алган. Болхөттүн төп сут-баран ферма-
сында 28 инек төрөөн. Оларнык бызалары сергек. Мал-
чынарнык хандырылгалы экижиң. Хойжу өш Олак
1965 чылда бир айда-ла 75—80 рубльди амык төлөв-
ринге ап турган болза, эртен чылы 175—180 рубль-
ди алганы тодоргай херечи болур.

Култураның чаа одаа

Көк-Хаак суурга чоккумшай
бөөрге, мында бажынарнык иш-
тинден чараш, делгем улуг тут-
дуг көстүп келир. Туубу-биле
туткан ол бажынык өрөөлдери
делгем, чырык. Мында библиотек-
а база бар.

Амыктардан эгелээш, улуг на-
зымык кижилерге чедир, хой кол-
хозчулар кезээлге-не ажаа бар-
гаш, кино көрүп, кезээлер эрти-
рип дыштангырлар. Ол үзү ту-
луг болза, Каа-Хем районунуң
«Коммунист орук» колхозунуң
баштаар черинин колхозчуларга
түртүрүп берген чаа клуб-дур.
Ол клуб ам колхозчуларын кү-
зелди-биле баар чери болган.

Артыкка берген

Бистин республиканың аар
үлетүрүнүн баштайгыларынык
бирөөн «Тыва даг-дугу» ком-
бинаттын коллектив эртен
ажыл-агый чылында 16600 ажыг
тонна сорттуг даг-дугун күрү-
неге киргени. Ол болза планда
көрдүнгениңден 2200 тонна хый.
Бүдүрүлгө күш-ажылдык бү-

Кичээнгейни малчынарже

Мал амыктыгы чедипширениң,
ылаңгы кыштын кадык дош-
кун байдалын ажып эрттери
малчынарнык күш-ажылчы
мынчаар организастааның,
оларнык амдырал, хандырыла-
мын мынчаар тургусканын кол
хемчөөш. Бо таламык-биле Каа-
Хем районунуң колхозтарында
1966 чылда кадык күзүр бай-
далдар бар апарган. Элөөн хой
фермаларда болгаш оларда
малчынардык культура-амык-
тыгы эрежок чугула чүгөдө
лиң тургузуу, садым, медицина
хандырылгалы багай эвес ор-
гандаалган.

Мынчалар-да малчынарнык
күш-ажылчы организастап, амы-
ктыктык чөгүрү байдалдарын
тургузуу турарында улуг четтес-
тер бары республиканың улус-
чу контроль комитетинин чорут-
канын амыктык илереткен. «Тя-
гелде», «Ленинчи орук», «Бурун-
гаар», «Кызыл туу» колхозтар-
нык чамдык малчынарнык
чуртталга байдалдары дык таары-
мчалыг эвес. Малчынарнык
чуртталга бажынар-биле багай
хандырыл херекте-ле, бажы-
нардык түрүлгө планын күсөт-
көн. 1966 чылда районга 60
бажынык тулар турган, чүгө
43-тү туткан. Шанда көрдүнгөн
11 чунар бажынык чүгө 5-жи
туткан. «Коммунист орук»,
«Бурунгаар» болгаш «Кызыл
туу» колхозтарда (даргалары эш-
тер Моргу, Малшев, Зайна)
чагыс-даа чунар бажык тут-
тувсаан. Районунуң нөдө ажил-
агый өргөлели колхозтарда 26
чунар бажык амыктып турар деп
медээлээ, а херек кырында
оларнык чамдык септелтөө-
нө, амык белекчээ иш чөгүн
дөш ол салбын турары мында
үзүндө илереткен. «Бурунгаар»
колхозтуң фермаларында, хойжу
бригадаларында үш чунар ба-
жынык чагызы-даа амыкты-

Тандыда «Коммунисттиң
херели» колхозтук саанчы-
зы Е. Чеботова ук ажил-
лынга 16 чыл болган. Оон
күш-ажылчы чедипширени
чагыс эвес удаа дем-
делгеттинген. Эрги чылды
эки көргүзүлгөдө үлөөш,
чаа—1967 чылча база-ла бе-
дик күш-ажылчы тура-со-
руктуг амыктып кирипкен
саанчыны чурру бо. Таны-
жынар, номчукчулар!

С. ФЕОКТИСТОВ
тырттырган.

УЛУСЧУ КОНТРОЛЬ КОМИТЕДИНДЕ

Партияның хоочун ажилдакчызы Е. Д. Стасовага тураскаал

МОСКВА. (СЭТА). Январь 3-те Москва
Коммунист партиянык хоочун ажил-
дакчызы Елена Дмитриевна Стасованы
сөлдүг орукче үдөөш.
Мавзолейин Топ идириге эштер Г. И.
Воронов, А. П. Бирляков, А. Н. Косыгин,
Б. Т. Мазуров, И. В. Подгорный, С. П.
Ладский, М. А. Сулов, А. И. Шеленин,
В. В. Гришин, П. Н. Демичев, Д. Ф. Усти-
нов, М. С. Солонев олар турган.

Е. Д. Стасованы орундуларын органи-
заастар таламык-биле комиссиянык даргазы
М. А. Сулов СЭКП ТК-нык, ССРЭ-ниң
Дээди Советинин Президиумунуң болгаш
СССР-ниң Министрлер Чөвүлелинин дээ-
сакын бугуар кажымалдык митингени
ажыткан. Елена Дмитриевна бөдүүн бү-

гү кайгамчык амыдыралы амыктык дуу-
лааны болгаш бүгү амыктык чонларын
херээнге, коммунисттиң херээнге бараан
болдурган деп, ол чугулаан. Ленинчи ал-
дарлыг гвардиянын кайгамчык төлө-
лөкчү, бистин партиянык тургузар
болгаш бажылаарына Владимир Ильич

Ленинни илестейт болгаш шыны дуу-
лаачы чорак Елена Дмитриевна марк-
сизм-ленинизмни болгаш пролетаржы ин-
тернационализмни улау идеяларын про-
пагандалаарына хой күжү болгаш энер-
гияны берген деп, М. А. Сулов дем-
делгээ. Оон амыдыралы болгаш ажил-чору-

Районунуң малчынарнык
күш-ажылчы организастар бол-
гаш амдырал байдалын экижи-
лөр таламык-биле кемчөөлдөр
1967 чылдың январь 15-не чедир
ажылдап кылган. Ботталдыр
чорударын республиканың улус-
чу контроль комитетинин хура-
ны Каа-Хем райкүсөмунуң бол-
гаш районунуң нөдө ажил-агый
ордалына (аш Киселева)
дасна.

(СЭТА)

Шиитпирлиг базымда

«Торгалыг» колхозун Сарыг-Хөл сүт-бараан фермазы кирүүнө сүт сазарын эртин чыл планын хуу-саа бетинде ажыраткыч...

Ферманың мурнакчы саанчызы Донган Нурутай социалистик чарышты тилекчилериниң бирээзи болган. Оң ады районун Хундулөл самбырамында...

Т. КУУЛАР.

Колхозчу чонга

Бай-Тайга районда ыраккы «Кара-Хөл» колхозтуң партия комитеди, колхоз баштаар чери, чонуну культуртул негедезин өөренип көргөш, 1966 чылдың аягында улусчу шедти колхозду тургаш, Кара-Хөл суурда 250 олуттуг чаа клубту ачыла берген...

гаалаар апар. Инитизи-биле лекция номчуур пландан ам-даа 24 лекциялар чедир номчуттунаан. Чамдык лекцияларын тус черин аймак-аймакка чыгып, херек кырында болуп турар чижектерин ачыла берген...

С. БЕЛЕК.

Шушенск чаны, Саян сында...

Саан-Шушенск ГЭС-тиң тудуунга баарда, Хакасский төвү-Абакандан Улуг-Хемни өрү 100 км хире орутуг эртекен. «Демдектиг» деп чикти аттыг суурга чедер бээр. Бо черин шаанда «Доктаар чер» деп алап турган...

60 км ырак. Мында дагыг кашпадарын ханымдыла. Улуг-Хемни өрүктери Швейцарияны-даа, Италияны-даа ужаларында артык чараш. Бо черин хоочун чурттакчылары Валерий Ильич Ленинниң Карл өшкө болгаш Майна чаныга чоранынын дугайында тоолугу чугааны мдыл олар...

загга кээриниске, ачылар бистерин бажынардыча чалай берген: «Бис ийн недела болыктааш келдирик. Дөө турган доккаарда дуурап каан бelderни көрүк-даа, чангызы-ла 30 кг деналиг» дейдилер. Электростанция тудуу моон сонгаар балык тывыкына шактыктай бербес бе дээрин олардан сонургазымыс «Чок, харын Улуг-Хемче агып кирип чыдар биче хемнер долу сулуг апаар, иччан балык моон-даа арбын болур» деп, олар барык бир үй-бисе харымадылар...

Красноярск. Саян-Шушенск ГЭС-терин бээр электростанцияны чөп ажылаар талазы-биле айтырылганын 17 процент организацыйлары ажылап көрүп турар. Мурнуу Сибириниң кургак ховларын сугартынар болгаш ол черлер чурттуг көдө ажыл-агыйына унелиг байлаан бөрү бээр. Мурнуу ку чылдарда кургак чыткан черлерде электростанцияны ачылаарында унуш дүжүктөр апаар үе келир. Улуг мегамити болгаш астроном Иер Лалас боудуну үезинде Сибириниң караг четпес ховларынга Инфогорунг өөредин өскө планеталарын улауныг дээр амьтанарына көстү берип кылдыр ажылаарын сумелден. Сибириниң делемнерине улуг электростанцияларын, чаа амьрадымды туртууна бөрүн ол өттүр билчип чугалаан-дыр. Бо хүнерде мына шынал-ла чаа хүмүрүл тургустунуп турар. Саян-Шушенск ГЭС-тин бээр электростанцияны чүткө чаа ховларын күжүктүчүрүн өскө, чогадыкч күш-ажылдын икжилдериниң чүрөктерин кысыптар.

Илья АГРАНОВСКИЙ, Жан ИАЦЕР, ПМА-ның корреспонденттери.

Кажан күүседир силер?

Бизинде хоорай Советиниң чатырганында Кунгуртуг суурун харылаза салбырын начальниги Галина Сергеевна Накорокова сөөлүг үедө салбырын албан-хезрэн болуун чурттаар бажынында күүседир турар апарган. Чүте шычпа барган начальниги деп, номчутчулар айтырыг салдыр чугаадыр.

Харылаза ажылдакчыларын шак мындыг байлаада ажылдап турарын көдө Советтик күсүкүмүнүң даргазы эи Данзынай, колхозта партия организациязын секретары эи Аракчаа көрүп турала, салбырын бажынын септелгезин дүргөн кылдыр талазы-биле сакшы салбайн келгенер. Бир эвес көдө Совет, колхозта партия организациязын дөштүг хемчегин алган болза, ат салган керөөн колхоз даргазы эи Севозин күүседилкен турар, харылаза ажылдакчылары минчаалыр түрелес ийик. Ажылды узуруп башкаары, кижил дугайында сакшы салдыр партия, совет органдарын удурутчуларын дөрт хулалгези болуп болгай. Мындык болганда, ажылдакчыларын ажылдаарына таарымчалыг байдаларын тургузар херек.

С. СЕДИП.

«Шынын» штаттан дашаар корреспондентизи.

Шиитпирлээр өйү келген

«Найрал» совхозтуң Бижитти-Хөл баштаар Чараш-Алакта электри чыры-лаа чок, радио-лаа кирбөөн. Бижитти-Хөл фермага чылдың ийи кадары анык инестер кыштадыр, чайын эада кой кырмадызын болгаш койвуц тарылгаын организастап эртин турар Чырк болгаш радио дугайың хой удаа чугаалажып келген. Ол киреле-ле чылдың-на бөөз хевээр.

дирекция чери, салбыр баштаар чери чонун амьдырал хандырылазыче кичөөнгей салбайн турарын бир кол чижээ өл. Бо черлерде чурттакчы чон хой болгаш өөреникчилер база хой. Өөреникчилер бажыныга электри чырын болгаш радионо ажылдавайт турары комданчыг. Бо айтырыгын 1967 чылда үзе шиитпирлээр кылдыр көөрүн совхозтуң дирекция болгаш салбыр баштаар черивден чон улуу-биле дилеп турар.

С. САРЫГ.

Күзеп тур бис

Улуг-Хем районун «Улуг-Хөл» совхозунуң № 4 салбырын чөвү Ак-Тал суурда клуб бар. Культур-массалыг ажылдарын ачаа чорудуп, дыштын турар бис. Суурда радио, библиотека чогу хомданчыг. Алды чыл мурунда клубка «Восток» деп радиопремьни тургузуу каа, сууруну чурттакчыларын ол хандырын шыдазын билдингир. Радио дугайында айтырыгын дирекцияга, партокка, ажылчын комитетинге ажылдап тургузуп келеле-лаа, туңдула чок болуп келген. Чүтүлө болушкунарын радио ургулчү тамчыг турар болганда, радиого Ак-Тал сууруну чурттакчыларын негедези улуг.

Суурда клуб ажылдап турар болганда, апаа библиотека организастап тургузарын салбырын ажылчынары күзеп турарлар. Библиотека чонун өөредилгезинге эи чугула, мындык болганда, совхозтуң партия, профсоюз организациязы бо айтырыгын шиитпирлээр өйү келген. Ак-Талдын чурттакчылары Хову-Аксиниң библиотеканын барыл номнар бижитип ал, номчуп турарын канчал тазарымчалыг дээр боор. Ак-Тал сууруну чурттакчыларын радио, библиотекар дугайында негедезин районун ханачарышкан организациязы база өөренип көөрүн күзеп турар бис.

Д. ШУЛУУ.

ДАШТЫКЫДА

Тайбыңның болгаш найыралдың принциптеринге

БУХАРЕСТ. (СЭТА). Болгарияның «Отечествен фронт» солунуна берген интервьююна Румынияның Социалистик Республиказынын Министр Чокуделениң даргазы Ион Георге Маурерин меделгезин: 1966 чыл балкан чуртарынын аразында харылазаларын таарымчалыг хөгжүлдөзү биле демделетинген. Балкан чартык ортулукту күрүндөриниң болгаш улустарын аразында бот-болуп билчир болгаш хүндөжир чорутуң суурун быжыгалаары оларнын кол арге-ажыктарына, Европада болгаш бүгү делегейе тайбыңнын болгаш аймыл чок чорутуң херөөнө дүжүп турар дээрин И. Г. Маурер меделгезин.

Аджерперс агенттедидиң дыштанканы-биле алырга, румын чазактыг даштыкың оң илай меделгезин: амгы делегейе чурттарың болгаш улустарын аразында харылазаларын тургузу болурунун кара-чангыс үезинде болза тускай догунаашканын, шикти херектеринге холгаарлашканын принциптерин, бот-болгаш ажылгы болуп чорутуң принциптин хүндөп көөрү болур. Эрткен чылда Румынияның Социалистик Республиказы биле Болгарияның Улус Республиказынын аразында сырый найыралдың харылазаларын быжыкканы болгаш калбарганы И. Г. Маурер меделгезин.

Хөдөлишкннерниң программасы

ТОКИО. (СЭТА). Японияның Социалистик партиязы япон-америк шериг эвилезин узуткаар дөштү, чүтүк конституцияны эде көөр дээр башкаарычы бөдүлүктөриң орадажымшынына

удур улустуң шимчөөшкннин чаа чылда калбартып чорударын айтканы. Демселдин бот сорулгаларын 1967 чылда Японияның Социалистик партиязының хөдөлишкннериниң мында парлал

Мурнуу Вьетнамның ХНФ-ниң меделели

ХАНОЙ. (СЭТА). Мурнуу Вьетнамның Хосталгазының национал фронтунуң ТН-ның Президиуму эи барындаалап санаар чаа чылдың байырлалынын үезинде дайын чорудулгазын соксадыр болгаш тайбыңчыдылганы чарлаар деп шиитпирлээр дээрин ВНА агенттели Хосталга агенттедидиң дыңдыдын барындалааш, дамчыдып турар.

1967 чылдың январь 1-де кылган меделелинге Хосталганың национал фронтунуң ТН-ның Президиуму вьетнам улустуң күзөсоруун илергейлөөшкөн, февраль 8-те ол черини-биле 7 шактан эгелээш февраль 15-те 7 шапка чедир дайын чорудулгазын соксадыр деп дужалды Хосталга армиязынга берген болгаш бүгү мурнуу-вьетнам патриоттары кыйгырган.

ВДР-ЧЕ БАЗА НАТАП ХАЛДАШЫН

ХАНОЙ. (СЭТА). Январь 2-де америк самолёттар Вьетнамның Демократтыг Республиказының агаар делгеминче база натап халдаан болгаш Хайфон хоорайның чоогунда, Хатинь, Нгеан, Намха, Куангбин болгаш өске-даа можуларда сырый чурттакчылыг районнары база улутур объекттерин бомбалаан болгаш боолсан.

Окинаваның Япония-биле калтап каттыжары дөштү шимчөөшкннин калбартырын Японияның Социалистик партиязы болап турар.

КОЛОНИЗАТОРЛАРНЫ ЧИДИРИ

КОНАКРИ. (СЭТА). Эрткен чылда «португали» Гвиананың патототтары 2000 хире португали солдаттарны болгаш офицерлерни чыскаалдан үндүргөн. Ол үениң ичинде чүс ажыг автомашинаны, броневикти чок кылган болгаш бертиндирген, хой санныг боо-чепсекти болгаш шериг херекселдин хунаап алган. Тулмушкуннар чоруп турда кани-кани он португали быжыгалаа черлерни урегдөөн. Патриоттар колонизаторларже хекертен халдаарының тактиказын ажылаарын ургулчүлөп турган.

Испаннарын күштүг үнү чаңгылганган: Ажылдарны соксадыр бис, тутчуп тур бис! Издэргек бак фашист ёзу бууразын. Ажылчы чон килениден буступ дүшүн!

ВЬЕТНАМ УЛУС ДЕМИСЕШПИШААН

ЧУРУКТА: парашютчу кыстар — Ханойнуң аэро-клубуның кежигүннери белетке үезинде. ВНА-СЭТА-ның фотогу.

Чурукчу Бор. Ефимовуң плакады. А. Филатовуң шүлүү. («Агитплатка» ном үндүрер чер). СЭТА-ның фотомедээзи.

Камбоджа чазааның удурланышыны

ПНОМПЕНЬ. (СЭТА). Декабрь 30-де америк-мурнуу-вьетнам шериглериниң кызматкер суур Батхуже халдаашканын кылганы-биле холбоштыр эи шиитпирлээр удурланышыны Камбоджаның чаза меделгезин. Дөрт таракчыларын өлүргөн болгаш ийини балгылаан. Камгалал чок көдө суурну таравчынарыңче халдаан чорук ийишкнни кылмырын болгаш коргударынын политиказын кол кезин болур. Вашингтоннуң болгаш Сайгоннуң чазактары болза шыңгымы нейтралитетти болгаш каа-даа каттышпастың политиказынлай ойталаарыңче кхмер хаан чазаан албадар сорулга-биле Камбоджага хамарыштыр кындыг политиканы шыгдан бээр чорудуп турар дээрин меделгеледе меделгезин. Камбоджага удур оларның чепсекти күштериниң хангыг агрессивизинде болуулар уруктар дөштү бүгү харымсалганы Камбоджаның чазаа америк болгаш мурнуу-вьетнам арге-чагыргаларга олап турар деп, меделгеледе меделгезин.

Чилиниң Компартиязының 45 чыл ой

САНТЬЯГО. (СЭТА). Чилиниң Коммунистик партиязының тургустунганында бээр 45 чыл болган. Ол алдарың чыл өңгө холбоштырган шиитпирлер болгаш хуралдар чурттуң хой хоорайларында болгаш нөдө суурларда эртип турар. Чурттуң депшилгелиг хей-инитизи даштын монепиларының дергиндешкениден Чилини хостаар дөштү, кинини кижил мөчүр чорутуу узутнаар дөштү, тайбың болгаш депшилге дөштү Коммунистик партияның могаг чок демиселин меделгеп турар.

Испаннарын күштүг үнү чаңгылганган: Ажылдарны соксадыр бис, тутчуп тур бис! Издэргек бак фашист ёзу бууразын. Ажылчы чон килениден буступ дүшүн!

Чурукчу Бор. Ефимовуң плакады.

А. Филатовуң шүлүү. («Агитплатка» ном үндүрер чер). СЭТА-ның фотомедээзи.

ДЭЭШТИГ БОЛДУРА ДЭЭШ

Ак-Туругун аял-ишчилери өйдө боттарынын көздө калууна додур чыгып келири чыңалып болган. Акылчынар боттарынын хостуу шыгы, ыштанымалы ажыктартирерине чактыга бергенер. Олар негизде сүзгө, сүзгөбөтө хунеринде чыгып, сүзгө «Билиг» нитилел организацианын планыбиле чорудуп турар лекция, беседалардан хай ажыктар чүзүлери билди ал турарлар.

ан өг-бүлө биле амгы өг-бүлөнү денеп көргүскөн диспутту солун кылдыр эрттирген. Оон амгы уеник амгы өг-бүлөлери хайу билди алган болган бистин өбелерини, кырганнардымыс берге байдалта чурттап чоран деп түвени билди, бо хунгу совет өг-бүлөнү бедин-биле үнелеп көөрүнө улуг өөредигин алганар.

кт сүт саап алып планын 11 айларын дургузуда 1990—1990 өг чөдөр саап турары, хойжур коммунист Халтук Арта, Олег Кошкар-оол 100 хойга ованаштар 90—97 туруганын менди камгалап алган, тузугулар бригадалыны Доржипанта удурткан эвенуу малчынарга чаагайдыл туган 6 бажычынын тугуп доосман, ажылдала киргени, кыска, чакы хову ажылардын мурнакчылары механизаторлар Бегиз Балчыманын, Чикит Кара-оолдун база хоочун комбайнер Игорь Көкер-оолдун болган өскелеринде эки ажымы бистин лекторлар бөлүгүнүн лекция, беседа ажымын даштиг чорудуп турарынын херетики болуп.

лар ажыл-ишчилерге СССР-нин Дээди Советинин сессиязынын материалдарын, 1966 ажыл-агый чымынын планынын күтүселенин болган 1967 чымын планын согулганын калбаа-биле таныштырып турарлар.

МООЛ УЛУСТУҢ ЫРЛАРЫ

Эрэн шөкөр чечен шимзэн Чараш Хапгай чуртумайны Эт-ле чүзөп эчининден Сантып болдо арарыны. Хөрлүг-хөрлүг шаттар көргөш, Хөлгө-ле чок чорбас-ла мен. Хөмө чөлдөр, эртир чөлдөр Нөк-ле борам салбас-ла мен. Мадыр бедин даглар сирти Хары чайнап чыдыр боор оң.

Уругларның өөрүшкүлүг Чаа чылы

Соок-Ирей аалдан келди

Республиканын хөгжүмүшүш театарынын белдем кыргыздарга хай уруглар чымыл келген. Оларнын хөгжүмү чыдыр үкү театрынын иштин долуру турган. Ол болза Кызыл-Хорайнын бирги классыларынын байырламы-дыр. Уругларнын кеткен хөмө ажымы-буру. Оларнын арасында дилги, колдун, бөрү, өшкү дээш калды-даа дыры амгытанын дүзүзүн көргүскөн чараш хөлдөр бар.

ЧУРУКТА: Соок-Ирей биле Харжыгаш бирги классчы уруглар-биле калды.

Ёлка болур кезжээ

Автобус Кара-Хаан суурга орай келген. Тал-биле эстелген каан огород калжанын өң кылашпаан, бичири болган-ла шюкола келдин. Кирдири кирал келирге, бичири уругларнын хөгүтү шимзэн кылды кулак уюк. Өөрөнкчилер шунту чыгып келген. «Кездө хунеп турары» деп ырымын эгелей бердилер.

ТҮННӨЛ КӨРҮЛДӨ

Чоокта Каа-Хем районуну Култура бажымына районга гран чүдү коллективтеринин көрүлдө концерти болду. Ук көрүлдө районда уран чүдүлө хандыкшылдыг килдирини өзүп турарын херетикиди. Оон чижээ болза Мергенде сүт-бараан фермазынын, Бай-Советте кыргынар бажымынын болган районун амгырал-ландырылга комбинатында уран чүдү коллективтеринин көрүлдө бир-ле дугаар киришкен болду.

Клубтуң негелделери

Октябрь байырламын хунүндө Ырбан суурун кыз-келүүнү бот-тыныгы уран чүдү белгүлүнү киришкенин сурагыл совет драмматург И. Поголинин «Бирги алыт шерит» деп шияны ойноп көргүскенер. Чурттакчылар ону со-нуутгар көргөн. Ам бот-тыныгы артистер ол драмматургун «Оптимистт тугалая» деп шияны район көрүлдөсиге көргүзөр-биле белеткен турар.

Хоойлуну сагыыр

Бойдус байлаан камгалаары албан черлеринин база хамгыты кижи бүгүдөинин хүлөөсиге. Ол хоойлуну Тес-Хемини чер-чер Советтери болган ыш ажыл-агый тери багай күүсөдип турар. Ол организацин ал-галда кылбай турарын ажылдап ал-галда чамдык килдир бат, чимистип иштарины кам-хайраа чок келип, үргөзлөр турары харазданды. Чижээ, Шурмактын Көк-Өөрүктү, Сайлыг-Хем бажында, Шураштык бажында иштарины тоорукчулар келип, орук демдө кылдыры-биле чарыктай чонуп, улуг иткенин (топкпактар)-биле ба-зылап, өг-чара шаап турар. Ол ыш-кач чымжорганга камгалаарынын дугайында калды-даа хөмөчө албай турар. Калды-даа документ чок Брасовскер, Абакан, Кызыл хо-райлардан келген килдир чымжор-лаа домкдала Тес урунун калды сип, ту-чара болуп калган.

Чамдык халдавырдыг аарыларга чижиниң эт-мага болуучу аарырас болур аргалым кылым аргалар-биле тургатуу болур деп чүбө ша-шаандан-на билгенин.

ЖӨГЖҮМЧҮ УРУГЛАР

Ак-Довуракта уругларым хөгжүм школаам ажыттыгандан бээр 5 чыл болуп турар. Бо школада эртенден ала, орай кезжээ дээр-ле ызым-бүрү хөгжүм херекселерин чачыгалап турар. Ында балл, аккордеон, гитара, фортепьяно дээш чүр чок дээр. Тус-май класстарда уруглар оларга башкыларынын өөреникчи өзүгар ойнап, мергежилди хөгжүтүлөр болурунун согулганын салганар.

ТУБЕРКУЛЁЗКА УДУР ТАРЫДЫЛГА

дүңгө холааш ажиртип турган болза, амгы үездө кешче сымкырт чар, күштүг арка — солагай холдун кырымын чап таламынн кезинче нарын, чинге ине-биле сымкырт турар. Сымкырт мурунда кешти спирт-биле чап алып болган өң-биле аштар. Сымкыртка чери шарыры зорлугу. Тараан черини орунуга бир ай хире болган бичи, кымылдымар, борбак, чамдыкта оспа тараан чер ишкан каргы кызылганчак чер тыттып келир.

ХООЙЛУНУ САГЫЫР

Чамдык халдавырдыг аарыларга чижиниң эт-мага болуучу аарырас болур аргалым кылым аргалар-биле тургатуу болур деп чүбө ша-шаандан-на билгенин.

Кино

«КАО-ХЕМ»: Киночымыды 9,30. «Алдын майкылаштыг төгүзүр» 10,30, 12,20. «Дириттер болган өлгөтөр» (1-ги сериясы) 2,40. «Хесурунун баллады» 4,30, 6,30, 8,30 шактар-да.

Кино

«НИСЕЙ»: «Балдине солдат чок» 10,50. «Хомудал дөттерин берип көрүр» 12,30. «Неанин пынчым» 2,40, 4,40, 6,40, 8,40 шактар-да.

Кино

«ВОСТОК»: Уругларга дигит-чурдуктар 10. «Далгарада заставта» 11,15, 1,30, 3,30. «Отту бодурусче амжыдып тур бис» (1-ги, 2-ги сериялары) 5,30, 8,30 шактар-да.